

Володимир Шинкарук

АЗ – БУКИ

*Літературно-мистецькі
студії*

Житомир
Полісся
2015

УДК 82(091):908
ББК 83.3(4Укр-4Жит)
Ш 62

*Надруковано за ухвалою
Вченої ради Житомирського державного університету ім. І. Франка
(протокол № 5 від 26.12.2014)*

Рецензенти:

Петро Васильович Білоус,
доктор філологічних наук, професор.
Володимир Олегович Єршов,
доктор філологічних наук, професор.
Віктор Михайлович Мойсієнко,
доктор філологічних наук, професор.

Ш 62 Шинкарук В. Ф. Аз-Буки. Літературно-мистецькі студії. –
Житомир : Полісся, 2015. – 278 с. – Серія «Бібліотека
кафедри теорії та історії світової літератури НН ІФЖ
Житомирського державного університету імені І. Франка»

ISBN 978-966-655-700-4

Книгу професора кафедри теорії та історії світової літератури Житомирського державного університету ім. І. Франка В. Ф. Шинкарука «Аз-Буки» складають вибрані наукові та публіцистичні статті і нариси з історії давньої і сучасної літератури, вітчизняного мистецтва, літературного краєзнавства. Збірка відображає весь спектр науко-пізнавальних інтересів відомого українського науковця

УДК 82(091):908
ББК 83.3(4Укр-4Жит)

ISBN 978-966-655-700-4

© В. Шинкарук, 2015.

АЗ – БУКИ

Літературно-мистецькі студії

ПОЧАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Давньоукраїнське літописання	9
«Слово о полку Ігоревім»	27
Феофан Прокопович і його трагікомедія «Володимир»	49
Тема історичного минулого народу в давній українській літературі та героїчний епос народів Європи	57

ФОЛЬКЛОР

Маруся Чурай і пісенна традиція Житомирщини	81
---	----

ЛІТЕРАТУРА XX СТОЛІТТЯ

Житомирщина в житті та творчості М. Рильського	101
Василь Кравченко та житомирські прототипи Михайла Булгакова	130
Василь Земляк: Перші кроки на Житомирщині	135
Прожив з весною (Творчий портрет Михайла Клименка)..	140
Творчий ужинок поетів Житомирщини	144
Зустріч, яка не відбулася в Житомирі (Спогади про Роберта Рождественського)	154

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ, ПЕРЕДМОВИ

Яснозір'я таланту. Передмова до книги І. Сльоти «Золото зажив'я»	163
Автограф для вічності. Передмова до книги І. Сльоти «Автографи»	170
Відчуваючи музику слів. Передмова до книги І. Сльоти Переспіви	172
Юрій Камишний – художник, що переорює душу	180
Інше серцебиття. Відгук на книгу В. Горбунової «Мрія про маленьке життя»	183

Лазар. Друге пришествя або Ми так любили Житомир. Рецензія на книгу С. Лазо «Ми так любили „The Beatles”»	186
Одяг для думок. Передмова до книги Ірини Шинкарук «Сильніша – на одне життя»	190
Диво, знайдене на соціально-психологічному факультеті. Передмова до збірки «Диво, знайдене в собі»	193
Новий обрій Ірини Лубківської. Передмова до книги І. Лубківської «Жити і любити не уві сні»	195

ПОРТРЕТИ

Павло Карпович Сербін: Жив за високим покликанням ...	199
Зірка і смерть Леоніда Венгерова	214
Ніна Матвієнко. Голосом цієї жінки співає і плаче Україна	225
Свіча таланту Костянтина Яновського	232
Жива вода творчості: Ірина Шинкарук	235
Життя, освячене творчістю і любов'ю: Тетяна і Михайло Гузуни	241
Юрій Градовський. Талант, який не знає відпочинку.....	248
Творча характеристика Поліського ансамблю пісні і танцю «Льонок»	254
Анатолій Говораadlo – душа покладена на музику	261
Дві долі, міцно сплетені в одну: Людмила Вікторівна та Георгій Володимирович Майорови	267
Телевізійна зірка зійшла в Житомирі: Рабіга Аманжолова	270
Микола Кавецький: «Я прийшов із світанків»	273

ЛАЗАР. ДРУГЕ ПРИШЕСТЯ
або
МИ ТАК ЛЮБИЛИ ЖИТОМИР
Рецензія на книгу Сергія Лазо
«Ми так любили „The Beatles” (2012)

У той час, як весь величезний Радянський Союз знав і вшановував Сергія Лазо – героя громадянської війни на Далекому Сході, живцем спаленого японцями в паровозній печі, – Житомир знав і вшановував іншого Сергія Лазо. Свого власного. Сергія Лазо – соліста вокально-інструментального ансамблю «Анютины глазки».

Для друзів він був і назавжди залишиться Лазаром.

Варто було просунутим житомирським дівчатам почути це ім'я – і вони одразу заковчували затуманені очі, глибоко зітхали, миттєво переселяючись у світ своїх рожевих мрій.

У наскрізь атеїстичній державі Лазар аж ніяк не співвідносився з тим біблійним чоловіком, якого воскресив Ісус Христос, зате (навіть зовні) постійно асоціювався з учасниками «лівверпульської четвірки»: зачіска «а ля бітлз», окуляри «а ля Леннон»...

Коли я вступив на перший курс філологічного факультету Житомирського педінституту, Лазар уже перейшов на третій курс. Зрозуміло, між нами була відстань, вдвічі більша, ніж від землі – до сонця. Саме з цієї відстані в ті роки я міг спостерігати за ним. І хоча мене одразу взяли до інститутського ВІА «Музики» в якості ритм-гітариста і вокаліста, для Лазаря я все одно залишався «дрібнотою», «промокашкою», гравцем першої ліги, оскільки грав лише в інститутському ансамблі, а він давно вийшов на загальноміську орбіту.

Зросту ми з ним були майже однакового, але для мене Лазар був навіть вищим від Маяковського, бо знав напам'ять весь репертуар «Бітлз», міг запросто зіграти і заспівати будь-яку пісню «бітлів» англійською мовою!

В інституті любили Лазара за ще один талант – талант звуконаслідування. Він геніально копіював голоси наших викладачів, присмачуючи їхні «промови» точними жестами й

виразами облич. В пам'яті моїй і досі стоїть виступ Сергія Лазо на святі останнього дзвоника, яке традиційно відбувалося напередодні державних іспитів.

Лазар демонстрував публіці, що по вінця заповнила актову залу педінституту, пародії на філфаківських корифеїв. Самі корифеї сиділи в першому ряду з почервонілими і спітнілими обличчями, з очима, які за розмірами були більшими і круглішими, ніж чайні блюдця. А публіка шаленіла, втрачала свідомість від сміху, свистіла, тупала ногами.

Зі стін актової зали почала сипатись штукатурка, від потужного крику самі собою розчинились вікна, випустивши на вулицю високу хвилю гучного реготу і свисту. І це було вчасно, бо від такого лементу могло знести дах старовинної будівлі. Сміх і крики не вщухли навіть тоді, коли викладачі ображено піднялися зі своїх місць і, опустивши очі, вийшли з актової зали.

Чесно кажучи, багато хто з нас думав, що після цієї витівки Лазару не вдасться здати державні іспити. Його «завалять» як мамонта ті, кого він так талановито і смішно відтворив у своєму виступі під час останнього дзвоника.

Але ми помилились. Можливо, комусь іншому подібні пародії і не зійшли би з рук, але на Лазаря в ображених викладачів рука не піднялась.

У те, що після закінчення інституту він піде вчителювати не вірилось. Не вірилось, що зможе поміняти славу естрадного артиста (хай навіть місцевого розливу) на роль сільського вчителя.

Та всі ми знову помилились. Лазо поїхав у село викладати мову і літературу... І як повідомляла «циганська пошта», з нього вийшов класний вчитель, дітлахи юрбою ходили за ним, а незаміжні «вчителіці» й «вчительхохи» при одній згадці про нього заковчували затуманені очі... (далі дивись третій абзац цього тексту)...

Одразу подумалось, така його доля. Справдилась віковічна теза: талановита особистість не може бути талановитою лише з якогось одного боку. Якщо Господь дав йому кілька талантів – музиканта, поета і педагога, – то хай сам вибирає, ким йому бути. Хоче вчителювати, хай вчителює! І Лазар випав з нашого поля зору на довгі роки.

Аж раптом у 90-ті стали з'являтися його пісні у виконанні естрадних зірок – Софії Ротару, Таїсії Повалій, гурту «Анна-Марія». На цей раз уже вся Україна почала пізнавати свого Сергія Лазо – не героя вітчизняної війни на Далекому Сході,

спаленого живцем японською мікадою, а блискучого поета, драматурга, прозаїка, талановитого композитора і виконавця. Розпочалося друге пришествя Лазаря.

Нарешті він приїхав у Житомир на творчий вечір. Переповнений зал концертної студії телецентру зустрів його шквалом овацій і букетами квітів. У залі було багато тих, з ким Лазар розпочинав ще своє перше сходження.

Після концерту і веселого бенкету ми подались до мене на квартиру, де нас уже давно чекала безсонна ніч. Не було вина, не було сизого сигаретного диму, а була тиха і світла розмова дорослих чоловіків, які, проживши досить великий і складний шматок життя, нарешті почали розуміти, в чому його сенс. Рідний Житомир, зустріч зі старими друзями збурили в душі Лазаря справжній Везувій спогадів. Він не міг зупинитися, а ми понад усе боялися, що він перестане розповідати. І тоді я ще не знав, що слухаю перші сторінки дивовижної книги, яка недавно побачила світ і називається «Ми так любили „The Beatles”».

Кілька тижнів тому, отримавши цю книгу в подарунок, я взявся її читати. Читав повільно. З особливим душевним піднесенням. Часто зупинявся. Смакував на слух цілі абзаци тексту. Іноді довго сидів, заплющивши очі, щоб не згасити теплих спогадів, які раз-по-раз народжувала книга. Потім знову повертався до прочитаного, щосили намагаючись увібрати в себе і назавжди зберегти яскраву палітру відчуттів і вражень, що виникали і множились з кожною новою прочитаною сторінкою.

Так, дивовижна книга!

Стоп, наказав собі. А, може, я необ'єктивний? Може, тут усього-на-всього магія близького знайомства з автором і тими життєвими обставинами й людьми, яких він змальовує? Запропонував прочитати книгу дочці. Їй 33. Вона читає, а я скошую свої погляди на її обличчя. І що я бачу?! Вона читає повільно. З особливим душевним піднесенням. Часто зупиняється. Смакує на слух цілі абзаци тексту... (далі читай абзац вище)...

Радію за Сергія, пишаюся його дивовижною здатністю однією короткою фразою передавати суть людського характеру, з маленьких словесних пазлів скласти яскраву картину, наповнену життям. Життям з його радостями і печалями, драмами і комедіями, злетами і падіннями. Він ні на йоту не відступив від правди. А, як відомо, вона – правда – основний критерій творчості.

Не секрет, що автор цих слів також письменник. Кажуть, письменник непоганий, бо поганого не відзначили б першою премією Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова». Зізнаюсь чесно, я також давно мріяв написати книгу про наше покоління, покоління 70-х. Про те, як ми жили, як любили, як народжувались наші пісні й вірші... Але, на жаль... ні, на щастя, така книга уже написана. І написана талановито. Її автор – Сергій Лазо. Називається вона «Ми так любили „The Beatles”».

Р. S. Взимку Сергій Лазо провів свій черговий музично-літературний вечір у приміщенні Житомирського обласного музично-драматичного театру ім. І. Кочерги. Брили в ньому участь сам маестро, Віктор Павлік, Наталія Сумська і автор цих слів. На вечорі Сергій дав зрозуміти всім, що незабаром станеться і третє прищестя.

Що ж, нам залишається набратись терпіння і чекати...

*Надруковано на сайті BBC Україна 27.11.2012:
(http://www.bbc.co.uk/ukrainian/entertainment/2012/11/121127_book_2012_readers_review_lazo_oz.shtml)*

